

היכלי תורה

ערש"ק דברי ג אב תשסט ♦ דף היומי בבלי: בבא מציעא צ ירושלמי: שבועות ט

שיעורי
תורה

החומר בעלון מתוך
מתיבתא
הגמרא של לומדי
הדף היומי

לא תכירו פנים במשפט כקטן כגדול תשמעון

נושאי הדף בעלון

- אורח אם יכול ליתן מהמאכלים לאחרים.....**בבא מציעא צ**
- דיבור בטלפון במקום שאינו שבת עם עכו"ם שבמקומו שבת.....**בבא מציעא צא**
- לפני עור במוצ"ש למי שאינו נוהג כר"ת.....**בבא מציעא צא**
- שירת בנות בטיול.....**בבא מציעא צב**
- התעסקות פועל בנבילות וטריפות.....**בבא מציעא צב**
- הפועל אוכל רק בשעת מלאכה.....**בבא מציעא צב**
- שאל ספר ונשרף באונס.....**בבא מציעא צג**
- פועל שהתנה שלא יאכל.....**בבא מציעא צג**
- שומרי הפירות האם אוכלים.....**בבא מציעא צג**
- שומר שהתגרה בגנב להראותו שאינו חושש ממנו.....**בבא מציעא צד**
- מצוה בו יותר מבשלוחו בפועל.....**בבא מציעא צה**
- פלפולים של הבל.....**בבא מציעא צה**
- מעלת רופא קטן.....**בבא מציעא צו**
- טען השואל שמתה מחמת מלאכה.....**בבא מציעא צו**
- כפתור ופרח.....**עמוד 5**

פסוק זה לפי פשוטו נכפל בו ענין אחד במלים שונות, כי 'לא תכירו פנים במשפט' היינו שלא יעדיף את מי שנראה בעיניו גדול על מי שקטן ממנו, ואם כן, לשם מה חזר הכתוב לצוות 'כקטן כגדול תשמעון', והלא שני הדברים הם היינו הך.

ונראה לפרש את הפסוק כולו בענין אחד בדין שאין בית הדין שבעיר יודעים אותו, וצריכים הם להביאו לפני בית דין הגדול שבירושלים. ויתבאר על פי פסק הרמב"ם (פ"ו מהל' סנהדרין ה"ו) שנים שנתעצמו בדין, אחד אומר נדון כאן, ואחד אומר נעלה לבית דין הגדול שמא יטעו אלו הדיינים ויוציאו ממון שלא כדין, כופין אותו ודן בעירו. ולהלן ברמב"ם שם, ואם הוצרך לשאול דבר מבית דין הגדול שבירושלים, כותבין ושולחין ושואלין, ודנין להם בעירם, כפי מה שיבא בכתב בית דין הגדול.

והנה בעצה שהשיא יתרו למשה (יתרו יח כב) אמר לו 'והיה כל הדבר הגדול יביאו אליך וכל הדבר הקטן ישפטו הם', והיינו שיעץ למשה רבנו, שלפניו, שהוא העומד במקום בית הדין של שבעים ואחד, יביאו רק את הדינים הקשים שאין הדיינים בשאר בתי דינים יודעים להכריע בו. מצאנו, אם כן, שדינים שהדיינים יודעים לדונם לזכות הזכאי ולחייב החייב נקראים דבר קטן, ואותם שיש לדיינים לשלחם לבית הדין הגדול מחמת שאין בידם להכריע בהם, נקראים דבר הגדול.

נוכל עתה לפרש שהפסוק 'כקטן כגדול תשמעון' אינו עוסק בבעלי הדין, רק בדין עצמו. והיינו, שאם באו לפני הדיינים שני בעלי דין לדון בעיניהם, בין שהדין שנתעצמו הוא דבר קטן, שהוא מכלל הדינים שהכרעתם ידועה לבית דין, ובין שהדיינים אינם יודעים כיצד לפסוק הדין וממילא הוא דבר גדול, ויש להם לשלוח לבית הדין הגדול שיורו להם כיצד היא ההלכה, 'כקטן כגדול תשמעון', החובה בשניהם על הדיינים לדון בהם. ואפילו אם אחד מבעלי הדין רוצה שילכו בעלי הדין בעצמם לבית הדין הגדול, כופין אותו לדון לפניהם, 'ולא תגורו מפני איש כי המשפט לאלקים הוא'. ואם לאחר שמיעת טענות בעלי הדין תמצאו כי רב מכם ואין אתם יודעים להכריע בו, אזי 'והדבר אשר יקשה מכם תקריבון אלי ושמעתי', שתהיו אתם הדיינים שולחים אלי את הדבר שנסתפקתם בו לבית הדין הגדול, היינו משה העומד במקום ע"א.

אמרי שפר

צבא מליעא ז

אורח אם יכול ליתן מהמאכלים לאחרים

הפוסקים חוקרים למי שייכים המאכלים המוגשים לאורח, האם בעל הבית מקנה לאורח והם שייכים לאורח, או שבעל הבית נותן רק רשות לאורח לאכול ככל שיחפוץ אך אינו מקנה לו את המאכלים.

בסוגיין מבואר שחיוב מעשרות היא על בעל השדה, אולם הלוקח תבואה מחברו פטור מלעשרה שנאמר 'עשר תעשר תבואת זרעך', ודרשו חז"ל ולא לקוח, אמנם מדרבנן חייב לעשר. והרשב"א (ד"ה ולוקח) ביאר שהפטור שהתורה פטרה ללקוח אינו כולל את האורח והאורח חייב לעשר.

בקהילות יעקב (סי' מח) כתב להוכיח מכאן שבעל הבית נותן לאורח רשות רק לאכול אבל לא לקנות, שהרי אם הקנה לו הריהו כלוקח ולא היה צריך לעשר.

והנה הרמ"א (אבה"ע סי' כח סי"ז) פסק, אורח שנטל את מנתו וקדש בה אישה הרי זו מקודשת, ומשמע שהאורח קנה את האוכל שהרי צריך לקדש בדבר השייך לו.

הט"ז (סק"ד) כתב להקשות מדברי הגמ' בחולין (צד). בה מבואר שאורח אינו רשאי לכבד את בני ביתו של המארח מהמאכלים שהוגשו לפניו, הרי שהאורח לא קנה את האוכל שנתן לו בעה"ב.

והגר"א (סק"ג) כתב לתרץ, עפ"י היש"ש (חולין פ"ז ס"כ) שכתב על מה שנאמר בגמ' ואין האורחין רשאים ליטול ממה שלפניהם וליתן לבנו או לבתו של בעל הבית, אלא א"כ נטלו רשות מבעל הבית, מה שאמר לבנו ולבתו הוא לחדש שאפילו אלו שמן הסתם ניחא לו, מ"מ לא יתן להם משום מעשה שהיה, אבל לאדם אחר פשוט שלא יתן, כמובא בספר בן סירא מעשה באחד שזימן אורחים בשני בצורת, ונתן לפניהם כשלש בצים, בא בנו של בעל הבית נטל כל אחד חלקו ונתן לבנו של בעל הבית, בא אביו של תינוק ומצאו שהיה אוחז אחד בפיו ושתי ידיו, חבטו בקרקע ומת, כיון שראתה אמו כך עלתה על הגג ונפלה ומתה, אף הוא עלה לגג ונפל ומת, אמר רב אליעזר בן יעקב על דבר זה נהרגו ג' נפשות מישראל.

וסיים היש"ש שדווקא לבנו ולעבדו לא יתן, אבל לשמש המשמש בפניהם בסעודה מותר, כמבואר בכמה מקומות עיי"ש.

אמנם כתב, ושוב מסקינן במסכת דרך ארץ רבה (פ"ט) הנכנס לסעודה לא יקח חלקו ויתנו לשמש, שמא יארע דבר קלקלה בסעודה, אלא יטלנו ויניחנו, ואח"כ יתננו לו.

המעשה הזה מובא גם במס' דרך ארץ רבה (שם) וביאר בנחלת יעקב שלא יתן לשמש משום שמא יארע דבר קלקלה שיפסיד שום מאכל ויצטרכו אותו חלק לפני המסובין. ולבני ביתו לא יתן משום שמא לא יספיק לאורחים מה שהכין להם, ולבני ביתו אינו חושש ליתן לחם צר ומים לחץ בשביל כבוד האורחים ומתוך ההקפדה יבוא לידי ריב ומצה עם בני ביתו ויכה אותם כמו המעשה שהיה.

עפ"י נידון זה דנו הפוסקים על אורח הסמוך על שלחן בעה"ב, וכן בבנים הבאים לחג אצל הוריהם ואוכלים ממצותיהם בלא שעשו בהם קנין קודם החג, אם יוצאים ידי חובה כיון שהאוכל שאוכל האורח קניו לו, או שמא יש בזה חסרון שלא קנו את המצות, ואין אדם יוצא ידי חובתו במצה שאינה שלו.

צבא מליעא זא

דיבור בטלפון במקום שאינו שבת עם עכו"ם שבמקומו שבת

בשו"ת חלקת יעקב (או"ח סי' פז) כתב לדון אם מותר לאדם לדבר בטלפון במקום שאינו שבת, עם עכו"ם שנמצא במדינה אחרת ששם שבת.

תחילה כתב שלכאורה יש לאסור זאת אף שבמקום הישראל הוא חול, כיון שבמקום העכו"ם כבר שבת, וכמבואר בנמוקי יוסף בסוגיין שכתב שמעינן מכאן שאפילו לומר לעכו"ם בחול שיעשה מלאכה בשבת אסור משום אמירה לעכו"ם, וכמו חסום פרתי ודוש בה שאומר לו כן קודם דישה.

אך כתב שאין להוכיח לאסור זאת מפני שבאיסור אמירה לעכו"ם בשבת מצינו שני טעמים, א. משום 'ודבר דבר', [ולטעם זה לכאורה אינו אסור רק לומר בשבת משום ודבר דבר, אבל לומר לו בחול לא שייך איסור ודבר דבר]. ב. משום שהעכו"ם שלווחו לעשותו בשבת, ואם כן גם כשאומר לו בע"ש לעשות מלאכה הרי הוא כשלווחו, אבל זה שייך רק בדבר שאסור עכשיו לישראל שמטעם זה אסורה גם האמירה לעכו"ם לעשות איסור זה, אבל בנידון דידן כשישראל אומר לעכו"ם לעשות מלאכה עבורו בשעה שלגבי ישראל הוא ג"כ מותר, מה לן בזה שבמקום העכו"ם כבר שבת, הרי העכו"ם אינו בר שמירת שבת והוא עושה להישראל דבר שהישראל בעצמו ג"כ מותר באותו שעה לעשותו.

ואינו דומה לאומר לעכו"ם בחול לעשות עבור ישראל מלאכה בשבת, משום שבשעה שהעכו"ם עושה המלאכה אסור לישראל בעצמו לעשות המלאכה, ולכן אסור גם האמירה לעכו"ם לעשות בשבילו, כיון שלישראל בעצמו אסור, וכן חסום פרתי או כיון שלישראל בעצמו אסור, אסור גם האמירה לעכו"ם, ואין שום סברא לאסור האמירה לעכו"ם אף שבמקום העכו"ם כבר שבת להישראלים הדרים שם.

בשו"ת בצל החכמה (ח"ג סי' קכה, ח"ד סי' עט) נשאל גם בזה, ולאחר שהאריך בדבר כתב, מותר לישראל העומד במקום חול לצלצל לעכו"ם שבמקומו הוא שבת שיעשה מלאכה עבורו.

לפני עור במוצ"ש למי שאינו נוהג כר"ת

בשער המלך (אישות פ"ט ה"ז) כתב, בענין המונעים עצמם מלהדליק הטיטון [טבק לעישון] מנר של חלב, אם מותר להם ליתנם למי שנוהג בו היתר, שידליקנו, או שמא יש בזה משום לפני עור.

ובכתב סופר (או"ח סי' סו) כתב, שמותר לתת למי שאינו חושש להאיסור, עיי"ש.

ובשו"ת מנחת שלמה (מהדו"ת סי' ק) כתב, יש מחלוקת קדומה בעניין לפני עור בדבר שהוא מחמיר בו וחברו מיקל, כגון אם מי שנמנע מלעשן ביו"ט רשאי לכבד את חברו בסיגריה הואיל והוא רגיל בזה, ואם המחמיר סובר מכח הכרעתו שאסור מסתבר שגם צריך לחשוש ללפני עור, אבל אם רק מחמיר על עצמו מפני מנהג אבותיו או רבותיו בזה אין לחוש ללפני עור, כי גם זה שנוהג איסור יודע שחבירו אין צריך להחמיר כמותו וכל אחד כמנהג אבותיו, וכן לדין במי שמחמיר במוצאי שבת כרבינו תם.

שירת בנות בטיוול

בספר הליכות שלמה (ח"א פ"כ הערה כ) כתב, שאשה לא תשיר בביתה כשנמצא שם פועל אף שהוא טרוד בעבודתו, כי מפעם לפעם הרי הוא מפסיק ולא שייך בזה ההיתר המבואר בסוגיין בעבידתיה טריד.

כיוצא בזה כתב שיש לאסור לבנות לשיר באוטובוס בשעת נסיעה לטיול כשנהג האוטובוס שומע את שירתם, ואף אם הוא יושב בנפרד מהם, מ"מ יש לאסור בזה ואין להתיר מטעם בעבידתיה טריד.

באום אני חומה (ח"א עמוד עא) כתב, שאם הנהג גוי אין חשש איסור כיון שלא נאסר לו שמיעת קול אשה. ועיי"ש עוד מה שדן בזה.

ובשו"ת קנין תורה (ח"א סי' כ) כתב, שיש למנוע לנשים ובנות לשיר באולמות או במקומות אחרים שיש שם אנשים המסייעים להפעיל את מכשירי הנגינה, ואין להתיר בזה מטעם בעבידתיה טריד כיון שההתעסקות שלהם היא בנגינה עצמה. וע"ע במה שכתב בענין זה (ח"ה סוס"י קב).

התעסקות פועל בנבילות וטריפות

בשו"ת שואל ומשיב (מהדו"ק ח"א סי' קכב) נשאל האם בפועל יש איסור של מתעסק בנבילות וטריפות.

בתשובתו כתב להוכיח לנידון זה גם ממה שאמרו בסוגיין, נזיר שאמר תנו לאשתי ובני אין שומעין לו, משום לך לך אמרינן לנזירא לכרמא לא תקרב, ופירש רש"י קנסא הוא דקנסוהו שימנע מלהשכיר עצמו לענבים. ולכאורה למה לא אמר הטעם משום איסור סחורה, אלא ע"כ שבפועל לא חששו לזה.

וכיוצא בזה כתב להוכיח ממה שאמרו, השוכר את הפועל לעשות בנטע רבעי הרי אלו לא יאכלו, ולא אמרו לאסור מטעם סחורה בדבר אסור.

ובדובב מישרים (ח"א סי' מ) כתב, שאין ראייה מהמבואר בסוגיין לגבי נזיר לנידון פועל בדבר אסור, על פי מה שכתב הפמ"ג בפתיחה כוללת (ח"א אות יז) בשם המדרש, שמה שהתורה אסרה ענבים לנזיר היינו משום סייג שלא יבוא לשתות יין. ועפ"ז כתב, שם שלכן מותר לו לעבוד בענבים כיון שזה גזירה לגזירה.

וע"ע **באמרי יושר** (ח"א סי' קיח, ח"ב סי' קט), **וחלקת יואב** (יו"ד סי' יח) על הראיה מסוגיין.

הפועל אוכל רק בשעת מלאכה

אין רשאי לאכול אלא בשעת עשיית מלאכה, ולא שישב ויאמר מנעתי עצמי עד עתה ולא בטלתי לאכול ועל כן אשב עתה ואוכל. ומפני תקנת בעל הבית שלא יתבטל ממלאכתו, אמרו חכמים שיהיו הפועלים אוכלים בהליכתם מאומן לאומן, ובחזירתם מן הגת, כדי שלא יבטלו ממלאכתן וישבו לאכול, אלא אוכלים בתוך המלאכה כשהן מהלכים ואינן מבטלים, וכן אחר שגמר מלאכת שורה זו והולך להתחיל שורה אחרת יכול לאכול אף על פי שאינו בשעת מלאכה, שטוב הוא לבעל הבית כדי שלא יתבטל.

שאל ספר ונשרף באונס

כתב הר"ן (בתשובה סי' יט-כ) שהשואל ספר פטור מאונסין, כיון שהמשאיל עושה מצוה ואף נהנה מדין 'פרוטה דרב יוסף' [שנפטר ממצוה אחרת, לתת צדקה לעני, בעודו משאיל את הספר מדין עוסק במצוה פטור מן המצוה] וממילא השואל כשומר שכר שפטור מאונסין.

וכך הביא הש"ך (ח"מ סי' עב ס"ק כט) להלכה. אולם בספר מקצוע בתורה (ח"מ שם) כתב לדחות דברי הר"ן עפ"י דברי הרא"ש (סוכה פ"ג סי' ל) שמבואר מדבריו ששואל אתרוג חייב באונסין אע"ג שהמשאיל עביד מצוה וגם הוא נהנה מ"מ השואל חייב באונסין. כשאר השואלים, וה"ה בשואל ספר הרי השואל חייב באונסין. ועיין **במחנה אפרים** (שאלה ופקדון סי' ג, נדרים סי' כד).

בפוסקים דנו לפי זה על מי שהשאיל ספר תורה לקהל, ונשרף הס"ת אם מחוייבים הם באונס זה ועליהם להשיב לו ס"ת, או שמא דינם כשומר שכר, עיין **אמרי יושר** (ח"א סי' מז, ח"ב סי' מח), **ובנתיה"מ** (ח"מ ביאורים ס"ק יז) כתב בביאור דברי הר"ן שבודאי אין שום סברא שמשאיל ספר יהיה כמשכיר מכיון שמרויח פרוטה דרב יוסף שהרי פרוטה דרב יוסף היא משום שעוסק במצוה כגון טיפול באבידה ופטור דווקא באותו הזמן לתת צדקה לעני שאז מרויח את אותה הפרוטה שהיה אמור לתת לעני, אך כל זה שייך דוקא בזמן שעוסק ממש במצוה אז אמרינן עוסק במצוה פטור מהמצוה, אבל המשאיל ספר עסק במצוה רק ברגע שנתן הספר ולא אחר כך ואחר שמשך השואל את החפץ נגמר העיסוק במצוה, ולכן כתב שהביאור בר"ן הוא שבמקרה של הר"ן מדובר שאדם השאיל ספר וקיבל משכון תמורתו, ולכך כתב הר"ן משום שהוא צריך לטפל במשכון כל זמן שהספר מושאל ולכן מחמת הטיפול במשכון נחשב כעוסק במצוה ופטור מפרוטה לעני ואמנם הטיפול במשכון נחשב מצוה רק כאשר הוא לצורך שחבירו ילמד בספר קודש אבל אם היה משאיל חפץ אחר לא היה מצוה בטיפול במשכון כיון שלא נעשית שום מצוה בגלל הטיפול במשכון רק אם לומדים בגלל זה בספר. וע"ע **בדברי גאונים** (כלל צו אות יג) מה שכתב בזה.

פועל שהתנה שלא יאכל

פועל שהיה עושה הוא ואשתו ובניו ועבדיו והתנה עם הבעל הבית שלא יאכלו ממה שהן עושים, לא הוא ולא הם, הרי אלו אינן אוכלים, במה דברים אמורים בגדולים, מפני שיש בהם דעת והרי מחלו, אבל קטנים אינו יכול לפסוק עליהם שלא יאכלו, שאינם אוכלים משל אביהם או משל אדוניהם, אלא משל שמים.

שומרי הפירות האם אוכלים

שומרי גתות וערמות וכל דבר התלוש מן הקרקע שעדיין לא נגמרה מלאכתן למעשר, אף על פי שאינם אוכלים מן התורה, אוכלים מהלכות מדינה, שהשומר אינו כעושה מעשה. אבל השומר במחובר, אפילו בשעת גמר מלאכה אינו אוכל.

צבא מליעא זל

שומר שהתגרה בגנב להראותו שאינו חושש ממנו

רועה שמצא גנב, והתחיל להתגרות בו ולהראותו שאינו חושש ממנו, ואמר לו הרי אנו במקום פלוני כך וכך רועים אנחנו, כך וכך כלי מלחמה יש לנו, ובא אותו הליסטים ונצחו ולקח מהם, הרי הרועה חייב.

יכול שומר להתנות שחיוב שמירתו לא יהיה כמו שכתוב בתורה

מתנה שומר חנם להיות פטור משבועה, והשואל להיות פטור מלשלם, וכן מתנה בעל הפקדון על שומר חנם, או נושא שכר ושוכר, להיות חייבים בכל כשואל, שכל תנאי בממון או בשבועות של ממון קיים ואין צריך קניין ולא עדים. אם אמר סתם על מנת שלא אתחייב באחריותו, פטור אפילו מפשיעה.

משפטי התנאים

כל תנאי שבעולם בין בקידושין, בין בגירושין, בין במקח וממכר, בין בשאר דיני ממון, צריך להיות בתנאי ארבעה דברים, ואלו הן הארבעה דברים של כל תנאי, שיהיה תנאי כפול, ושיהיה הין שלו קודם ללאו, ושיהיה התנאי קודם למעשה, ושיהיה התנאי דבר שאפשר לקיימו, ואם חסר התנאי אחד מהן הרי התנאי בטל וכאלו אין שם תנאי כלל, אלא תהיה זו מקודשת או מגורשת, ויתקיים המקח או המתנה מיד, וכאלו לא התנה כלל, הואיל וחסר התנאי אחד מן הארבעה.

תנאי שאי אפשר לקיימו

וכן אם אמר לה אם תעלי לרקיע או תרדי לתהום הרי את מקודשת לי בדינך זה ואם לא תעלי לרקיע ולא תרדי לתהום לא תהי מקודשת ואחר כך נתן הדינר בידה הרי התנאי בטל והרי היא מקודשת מיד שהדבר ידוע שאי אפשר לה לקיים תנאי זה ואין זה אלא כמפליגה בדברים דרך שחוק והיתול. וכן אם התנה על גט בדבר שאי אפשר לקיימו, כגון על מנת שתעלי לרקיע, או שתרדי לתהום, או שתבלעי קנה של ארבע אמות, אינו תנאי, והגט גט.

פשיעה בבעלים פטור

השואל, והיה המשאיל עם השואל במלאכתו בשעה שמשך הדבר השואל, אפילו נגנב או נאבד בפשיעה, פטור, שנאמר (שמות כב יד) 'אם בעליו עמו לא ישלם' לא שנא היה עמו בשאלה שהשואל את עצמו לעשות מלאכתו, לא שנא היה עמו בשכירות שהשכיר עצמו לו, לא שנא היה עמו באותה מלאכה של הדבר השואל, לא שנא במלאכה אחרת אפילו א"ל השקני מים, והשקהו והשאל לו פרתו בעוד שהוא משקהו, הוי שאלה בבעלים. אבל אם משך תחלה ואחר כך השקהו, לא הוי שאלה בבעלים.

צבא מליעא זל

מצוה בו יותר מבשלוחו בפועל

בש"ת מור ואהלות (פוסק, סי' לא) כתב, שבכל המצוות אם השליח עושה את מלאכתו בשכר, אומרים שיד פועל כיד בעל הבית, והרי זה כאילו עשה המשלח בעצמו, ולא נאמר בזה מצוה בו יותר מבשלוחו. אולם בשבת ובקידושין אף אם משלם שכר לשליח, מצוה בו יותר.

יש שהוכיחו כדבריו מדברי המחנה אפרים (הלכות שלוחין סי' יא) שכתב לחדש, שאף על פי שהעושה מעקה על ידי שלוחו אינו מברך על עשייתו, אם עשאו על ידי פועל מברך עליו, כיון שיד פועל כיד בעל הבית, ואף שגם בשליח ידו כיד בעל הבית, יש חילוק בין שליח לפועל, שבשליח אינו נחשב כעשה המעשה בגופו, ואילו בפועל נחשב הדבר כאילו עשאו בגופו, ולכן מברך על עשייתו כאילו עשאו בעצמו. וראה לעיל בפניני הלכה (י) דברי האחרונים בענין זה.

ועיין בישמח משה (הפטרות פרשת עקב) ובש"ת עצי חיים (או"ח סי' כג) שכתבו שמצוה בו יותר מבשלוחו לא שייך רק כשהשליח עושה מלאכתו בחנם ולא כשמקבל על כך שכר. וראה בפניני הלכה קדושין (מא.) בענין זה.

פלפולים של הבל

במסכת שבת (לא) אמרו, בשעה שמכניסים אדם דין אומרים לו פלפלת בחכמה, וכתב המהרש"א שלא יהא מפלפל פלפול של הבל אלא שיהא כוונתך לפלפל בשכל וחכמה ודעת.

בריב"ש (סי' רעא) כתב, כמה חכמים ראינו בעינינו מפולפלים וחרפים בהויה דמעילי פילא בקופא דמחטא ועל כל קוץ וקוץ אומרים תילי תילים של קושיות ותירוצים ולפום חורפא לא סלקא להו שמעתתא אליבא דהלכתא ואומרים על אסור מותר ועל מותר אסור.

ובאורחות צדיקים כתב, מסרו נפשם על התורה וידעו בלא עיון כל התלמוד פירוש והתוספות ואלו עתה מרוב טורח הלימוד העיון והפלפול רבים פורשים מן הלימוד וכו' אבל עכשיו אינם יודעים כן אלא מבלבלים זה את זה ומבטלים רוב היום ועוסקים באותו לימוד כחצי יום כי אם היה הפלפול עיקר לצעוק ולהרים חצי יום בדיבור אחד כי אומרים מה נוכל סברות מבחוץ ומתוך כך עוסקים בשיגעון ובליצנות ומבלבליך ומבטלים ועוסקים במיני תחבולות ואין להם יראת שמים וכן עתה רוב הלומדים מודים בעצם שאין לומדים כהוגן ויודעים שאין לומדים דרך הישר כי מרוב טורח הפלפולים שהם מפלפלים הם מתבטלים לגמרי.

כתב השל"ה, וענין החילוקים הפלפול יהיו בטלים ומבטלים ומי יתן שלא יהיו בעולם, ואף אם יגיד הרבה ענינים אמיתיים מ"מ כשמעורב בו אפילו דבר אחד שאינו אמת אוסר במשהו וכו' והנה יש כת משוגעים האומרים החידוד מחלק, האומר כן ראוי לנזיפה חדא אף אם היה כן וכי אומרים לאדם חטא כדי שיזכה חברך ק"ו חטא גדול ונורא כזה וכו' ומה שאמרו חז"ל שצריך להיות מפולפל זהו בפלפול אמת, אבל פלפול של שקר 'דובר שקרים לא יכון לנגד עיני'.

מהר"ל בדרך חיים (ספ"ו) כתב על העוזבים תורת אמת ונמשכים אחר הפלפול, כן טבעו של אדם להמשך אחר זה כאדם האוהב דברי שחוק וכיו"ב והם דומים לאדם המאבד ככר זהב להרויח כלי שהוא שוה פרוטה ובמקום החדוד בלבול ועקום השכל.

צבא מליעא לו

מעלת רופא קטן

בשו"ת אגרות משה (ח"מ ח"ב סי' עד) כתב שפשוט שאף רופאים מומחים גדולים כשאין יודעין לרפאות מחלה זו שיש בהחולה אין להם ליתן רפואות שאין מרפאין ולא מקילין היסורין ואין מחזיקין כח החולה שיוכל לסבול, ורק אם נשקט רוחו דהחולה במה שיתן לו הרופא איזה דבר צריך ליתן לו כדחזינן שתיקנו חכמים שתועיל מתנת שכ"מ בדברים בעלמא מטעם זה.

אבל אין לסמוך אפילו על רופאים הרבה שלא תועיל שום רפואה בעולם, אלא צריך להביא כל הרופאים שאפשר אף רופאים קטנים מאלו שהיו אצל החולה, כי לפעמים מכווין רופא קטן יותר מהגדולים כי אף בענינים אחרים מצינו שלפעמים לפום חורפא שבשטא (כמבואר בסוגיאן) שדבר פשוט נעלם מחכם יותר גדול וחכם קטן ממנו נתכווין לדין האמת וגם בעניני רפואה שייך זה עוד יותר. ובפרט ברופאים שלא כל כך ברור לעלמא מי הוא הגדול, וגם לאו מכל רופא אדם זוכה להתרפאות.

השואל בהמה חייב במזונותיה

השואל בהמה, חייב במזונותיה משעה שמשכה עד סוף ימי שאלתה. ויש אומרים דלא בענין משיכה, אלא מיד שנסתלקו הבעלים.

אשה ששאלה ואחר כך נשאת

אשה ששאלה ואחר כך נשאת, הרי הבעל כלוקח ואין לו דין שומר, לפיכך אם הדבר השאול בהמה ומתה, הבעל פטור אף על פי שהוא משתמש בה כל ימי שאלתה, אפילו פשע, מפני שהוא כלוקח. אבל לא מיפטר מטעם שמירה בבעלים, דהא אין החפץ שלה רק שאול בידה. וכן גזלן שהפקיד או השאיל דבר הנגזל, אף על פי שהיה במלאכת השואל, חייב שואל באונסין, דלא מקרי שאלה בבעלים אלא בבעל החפץ עצמו. והאשה חייבת לשלם כשיהיה לה ממון. ואם הודיע את בעלה שהיא שאולה, הרי זה נכנס תחתיה. ודוקא שנשתמש בה לאחר שהודיעתו, או שקבל עליו להיות הוא השואל.

האשה שהכניסה מעות של הקדש לבעלה

האשה שהכניסה מעות של הקדש לבעלה, או שהקדיש מורשה ומת ונפלו לה הקדשות בירושה, לכשיוציא הבעל המעות בחפציו ימעול.

טען השואל שמתה מחמת מלאכה

טען השואל שמתה מחמת מלאכה, אם הוא במקום שעדים מצויים, אינו נפטר עד שיביא עדים שהוא כדבריו ושלא שינה בו. ואם הוא במקום שאין עדים מצויים, ישבע. ואם התנה שלא ישבע או שלא ישלם אם נגנבה או נאנסה, הכל לפי תנאו. אפילו לא קנו קנין על כך, דכל תנאי שומרים קיים אפילו בלא קנין. ודוקא דאתני קודם שבאה השמירה לידו, אבל לאחר ששעבד נפשיה לא מצי לאתנויי בדברים בעלמא.

כבתו

עד יעקב לא הוה חולשא אתא יעקב בעא רחמי והוה חולשא

והנה עיקר התכלית מה שאדם חולה בטרם מותו הוא, שאם ימות פתאום ימות בלא תשובה, אבל מתוך שחולה ויחשוב כי הגיע עתו מתעורר לשוב אל ה', אמנם באנשים המחטיאים את הרבים שאין מספיקין בידם לעשות תשובה, א"כ אין צורך להם החולי, שאין התכלית מן החולי מבוקש מהם, שהרי הם מתים בלא תשובה. וז"ש משה אצל קרח (במדבר טז כט) 'אם כמות כל אדם ימותו אלה וכו', א"כ לא חטאו, ואחר שלא חטאו במה שהקהילו על משה, וראוי שיחלו קודם המות לשוב מחטא, 'כי אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא' (קהלת ז ב), ואולם, 'ואם בריאה וכו', היינו מבלי חולי, אז 'יודעתם כי נאצו האנשים האלה את ה', ואין מספיקין בידם לעשות תשובה, כיון שהחטיאו את הרבים.

(תורת מהרא"ל, אבות)

יכול הרב לומר לעבד עשה עמי ואיני זנך

לכן נקראים אבותינו הקדושים בשם עבדי ה', כמ"ש (בראשית כו כד) 'בעבור אברהם עבדי' (תהלים קלב י) 'בעבור דוד עבדך' וכדומה. כי אמנם הם היו באמת בבחינת עבדים להש"י כמו העבד שכל גופו קנוי לרבו ואין לו יד לצורך עצמו כלל כנ"ל, ויכול הרב לומר לעבד עשה עמי ואיני זנך. ולכך לעומת זה כאשר הם לא כיוונו רק לרצון לפני הש"י, הנה נתעורר הרצון העליון רק עליהם לטובה. וזהו 'וכבש רחמיו לעשות רצונך בלבב שלם' (תפילת שחרית), פירוש כאשר כוונת אאע"ה היה רק לעשות רצונך לבד כנ"ל בלבב שלם, לכך כבש רחמיו פירוש כי לא כיוונו אף זה לעורר בחינת הרחמים שלמעלה ע"י מצוה זו, כי גם זה לא רצה רק בלתי לה' לבדו. וזהו וכבש רחמיו כמו גבור הכובש את יצרו, כי כבש מחשבתו לבל יעלה בלבו להיות מעורר רחמים העליונים ע"י מעשה העקיפה רק כולו טהור לה'.

(תפארת שלמה, פרשת ויקרא)

יד עבד כיד רבו דמיא

דוד המלך ע"ה אמר על נדבת העם למקדש 'וכי מי אני ומי עמי כי נעצר כח להתנדב כזאת כי ממך הכל ומידך נתנו לך כי גרים אנחנו לפניך ותושבים ככל אבותינו' (דברי הימים א' כט יד-טו), כי איך יערב האדם אל לבו לומר שהוא נודר לו יתברך, בהיות האדם עצמו וכל אשר לו לא לו כי אם לו יתברך, ואפילו יד עבד כיד רבו דמי, כל שכן האנוש אשר חייו וכל עניניו תלויים בו יתברך. ולכן אמר 'ומידך נתנו לך' כי יד עבד כיד רבו. והרחיב עוד הביאור, איך נתגאה בעושרינו באומרינו כי כוחינו ועוצם ידינו עשה החיל הזה, 'כי גרים אנחנו לפניך', כי האדם הוא גר בעולם הזה מצד הנשמה, כי היום הוא כאן ומחר תשוב הרוח אל האלקים אשר נתנה, ואין חלק בעולם הזה כי אם החומר העכור הוא לבדו ישאר בקבר. וידוע כי אביו ואמו מזריעין עצם בשר וכו' (נדה לא). והחומר יש לאביו ואמו חלק בו, והוא תושב כי נשאר בקבר בעולם השפל. וזה אמר 'גרים אנחנו לפניך ותושבים', בעניני החומר שהוא ג"כ 'ככל אבותינו'.

(תורת מהרא"ל, אבות)

גם לילד שלך מגיע!

חומש 'עוז והדר'

סבא לומד דף היומי בְּשֶׁפֶה בְּרוּךְהָ שֶׁל עוֹז וְהֶדֶר,
אבא מכין אֶת השֵׁעוֹר עִם מְתִיבְתָא שֶׁל עוֹז וְהֶדֶר,
אברהמי לומד בְּיָשׁוּבָה בְּגִמְרָא שֶׁל עוֹז וְהֶדֶר
וְעֵנְקִי לומד הַלְקָה בְּמִשְׁנָה בְּרוּךְהָ עוֹז וְהֶדֶר.
מֵהַיּוֹם גַּם אֲנִי לומד בְּעוֹז וְהֶדֶר

חדש!!

חומש עוז והדר מפואר לתלמידים עם תמונות
תלת מימד מאירות עינים להמחשת הנלמד

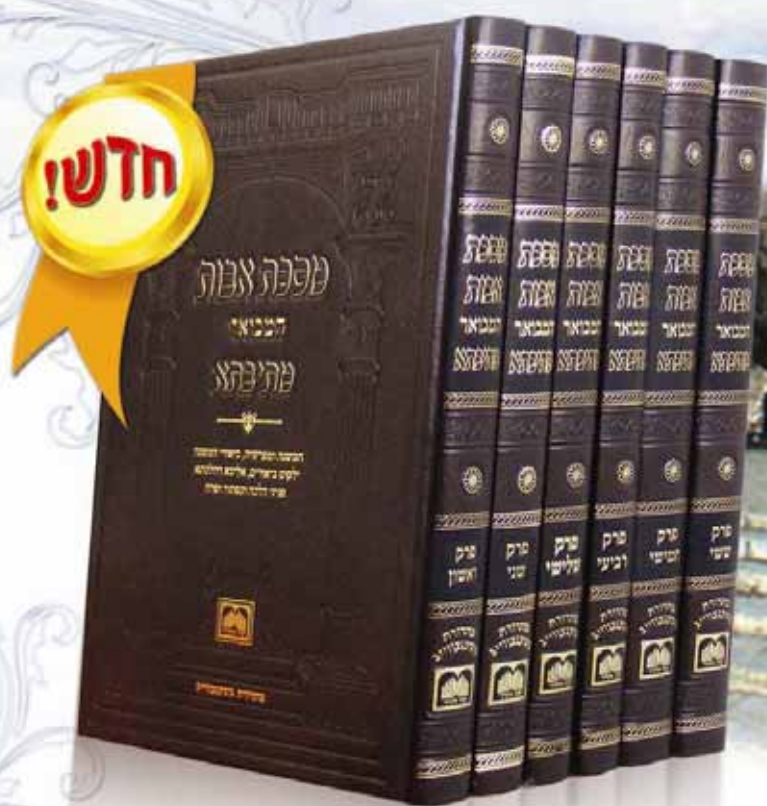

להשיג בחנויות הספרים המובחרות
מוקד הזמנות: 1800-22-55-66

להגדיל תורה ולהאדירה

לקיים מילי דאבות

'מת'בתא' על מסכת אבות
ב- 6 כרכים מפוארים

המשנה ומפרשיה - כל מפרשי המשנה ערוכים מחדש • ביאורי המשנה • ילקוט ביאורים
אליבא דהלכתא • פניני הלכה • כפתור ופרח • מבוא מיוחד על מסכת אבות

להשיג עכשיו בחנויות הספרים מחיר מבצע לרגל ההוצאה

220 ₪ בלבד - במקום ~~290 ₪~~

להגדיל תורה ולהאדירה

להשיג בחנויות הספרים המובחרות
מוקד הזמנות: 1800-22-55-66